

ŘÍM VE STAROVĚKU (753 př. n. l. - 476 n. l.)

2. Řím v době republiky (509-31 př. n. l.)

Když se povedlo římskému lidu vyhnat krutého vládce Tarquinia Superba, rozhodli se, že se vrátí ke kdysi navržené změně Servia Tullia, který zamýšlel titul krále zrušit a nahradit jej do budoucna dvěma volitelnými úředníky. Vláda Superba jen potvrdila, že to nebyl nápad nijak špatný, jen si na to lidé jednoduše museli přijít sami. Nejvyššími úředníky se tedy stali dva „praetoři“ (doslova „kráčejíci v čele“), pro které se o něco maličko později vžil výraz „konzulové“. Pokud nastala nějaká větší válka (což bylo pro Řím vcelku časté), zvolili si římské zástupce (tzv. senát) muže s neomezenou mocí (tzv. diktátora). Potřebovali totiž, aby římské vojáky dostávali jasné a jednoznačné rozkazy, to dá rozum.

Lidé mají mít prostě v době republiky pocit, že mohou i oni zasahovat do budoucnosti státu. Ale na druhé straně zůstalo mnoho zvyků a symbolů ještě z dob etruských panovníků (např. rituální oblečení- lemované tógy, věštění z vnitřností zvířat, gladiátorské hry...). Pokud bychom tohle období chtěli hodně zjednodušit, mohli bychom říct, že si Římané postupně skrze vyhrané války s okolními národy vydobyli první skutečnou autoritu a Itálii sjednotili. Například se jim podařilo právě v této době konečně pokořit Řeky, resp. bojovníka, který nese jméno Pyrrhos (o Makedoncích mluvit nemusíme, protože jakmile pominula vláda Filipa a Alexandra, stala se jejich země opět nevýraznou, musela se totiž roztržít). Základní vojenskou jednotkou byla římská legie.

Pokud mluvíme o římských válkách v době republiky, nesmíme zapomenout na tu největší, ve které se dokonce jeden čas Římané pomalu loučili nejen se svými úspěchy, ale i se svou svobodou. Byla to válka s jednou severoafrickou mocností, která nesla název Kartágo. Zpočátku mezi Římany a těmito Afričany žádné těžkosti nebyly. Uzavírali spolu různé smlouvy, spojenecky válčili proti Řekům..., jenže ve chvíli, kdy se oba státy staly obchodními středisky, muselo se přece ukázat, kdo je vlastně silnější. Dva giganti vedle sebe se jednoduše nesnesou, to jsme měli tu čest vidět v dějinách nespočetněkrát. Stačilo by připomenout stoletou válku mezi Francií a Anglií, Napoleonovo tažení na carské Rusko, japonský útok na Pearl Harbor nebo např. Studenou válku mezi USA a Sovětským svazem... Ale k takovým událostem se samozřejmě dostaneme až později.

Války mezi Kartágem a Římem probíhaly ve třech fázích (ve 3. a 2. stol. př. n. l.) a říkalo se jim též války punské. Římané totiž používali pro obyvatele Kartága termín Punové. První jiskra mezi dvěma rivaly byla zažehnutá na Sicílii. Právě o tento ostrov se strhla velká řežba, a i když se římským pozemním legiím vcelku dařilo na Sicílii dobývat jednu kartaginskou pevnost za druhou, na moři vítězila jasně strana druhá. Ani taktika hákování lodí, čímž Římané často jakoby měnili válku námořní na válku pozemní, nepomáhala. Ale pak měli obyvatelé Říma velké štěstí. U svého pobřeží našli ztroskotanou jednu punskou válečnou loď, a tak podle ní začali stavět i ty své. Poté začali dosahovat vítězství i na moři a první fáze války byla jejich.

V té druhé fázi Punové Římanům pěkně zatopili, když si celou akci vzal na starost velký kartaginský bojovník Hanibal. Dokonce se se svou početnou armádou objevil jednoho dne až „ante portas“ (totiž před branami Říma). Naštěstí si s ním, jak se říká za pět dvanáct, poradil Publius Cornelius SCIPIO, přezdívaný Africanus (právě po porážce Hanibala). No a třetí fáze už byla spíše trapnou dohrou, kdy Římané srovnali Kartágo se zemí a učinili z něj svou provincii (neboli kolonii).

Po tomto vítězství se Řím stává skutečně obrem. Jenže úřady republiky jaksi nedokážou celé území (které se nadále zvětšuje) kontrolovat, a tak se Římu po punských válkách začíná s odstupem času pomalu říkat „kolos na hliněných nohách“ (opět častokrát používaný termín- např. pro carské Rusko v 19. stol.). Jak to vypadá konkrétně? No jednoduše: boháči skupují další a další pozemky, státní pokladna zeje prázdnotou, lidé nemohou splácet vysoké daně, otroků přibývá a ti se pokouší o doslova masová povstání (nejznámější z nich bylo asi Spartakovo, nicméně i to splakalo nad výdělkem). Ani s armádou to není zrovna dobré, protože nemá dostatek profesionálních vojáků, a tak je nucena najímat žoldáky.

A právě v této době krize republiky se tři vlivní římské pánové (Caesar, Pompeius a Crassus) dohodli, že spolu uzavřou tajnou politickou smlouvu o vzájemném podporování (tzv. triumvirát). Jinými slovy- vezmou chod státu do svých rukou. Když zemřel i ten nejvlivnější z nich, totiž Caesar (r. 44 př. n. l.), ujal se vlády tzv. 2. triumvirát (Antonius, Octavianus a Lepidus). Ovšem skutečným vládcem se stal brzy Octavianus, který zvítězil nad Marcem Antoniem a krásnou Egyptěankou Kleopatrou u mysu Actia. Tím nám také skončí republika a začne doba císařství. Řím se pak zase vyvíjí!